

کلیات سعدی^۹

کُتبان، بُوتان، غزلیات، قصاید، رباعیات، قطعات و رسائل

از روی نسخ تصحیح شد
مروم محمد علی فروغی

فهرست

پیشگفتار.....	یازده
مختصری در احوال شیخ سعدی و چگونگی سخن او.....	بیست و پنج

گلستان

مقدمه فروغی.....	۵
دیباچه.....	۱۳
باب اول: در سیرت پادشاهان.....	۲۱
باب دوم: در اخلاق درویشان.....	۵۳
باب سوم: در فضیلت قناعت.....	۷۹
باب چهارم: در فواید خاموشی.....	۹۹
باب پنجم: در عشق و جوانی.....	۱۰۵
باب ششم: در ضعف و پیری.....	۱۲۳
باب هفتم: در تأثیر تربیت.....	۱۲۹
باب هشتم: در آداب صحبت.....	۱۴۵

بوستان

مقدمه فروغی.....	۱۷۱
دیباچه.....	۱۷۷
ستایش پیغمبر صلی الله علیه و آله.....	۱۷۹
سبب نظم کتاب.....	۱۸۱
مدح ابوبکرین سعدبن زنگی.....	۱۸۲
مدح سعدبن ابی بکرین سعد.....	۱۸۴
باب اول: در عدل و تدبیر و رای.....	۱۸۷
باب دوم: در احسان.....	۲۲۹

۸۹۴	تنبيه و موعظت
۸۹۵	نصیحت
۸۹۶	۲- غزل‌های عرفانی
۸۹۸	۳- قطعات

رسائل نثر

۹۰۳	کتاب نصیحة الملوك
۹۱۹	رساله در عقل و عشق
۹۱۹	الجواب
۹۲۳	در تربیت یکی از ملوک گوید

مجالس پنجگانه

۹۲۷	مجلس اول
۹۳۰	مجلس دوم
۹۳۴	مجلس سوم
۹۳۶	مجلس چهارم
۹۴۰	مجلس پنجم

تقریرات ثلاثه

۹۴۷	۱- سؤال خواجه شمس‌الدین صاحب‌دیوان
۹۴۹	۲- ملاقات شیخ با آباقا
۹۵۰	۳- حکایت شمس‌الدین تازی‌کوی
۹۵۳	مقدمه «بیستون» بر کلیات شیخ سعدی
۹۵۷	در تقریر دیباچه

ضمائم

۹۶۵	کشف‌الایات گلستان
۹۸۳	کشف‌الایات بوستان
۱۰۳۹	فهرست غزلیات
۱۰۵۱	فهرست قصاید
۱۰۵۳	فهرست قطعات
۱۰۵۹	فهرست مثنویات، ترجیعات، مثلثات
۱۰۶۱	معانی پاره‌ای از لغات
۱۰۷۹	فهرست نام‌های خاص

پیشگفتار

عشق سعدی نه حدیثی ست که پنهان ماند
داستانی ست که بر هر سر بازاری هست

کتاب گلستان را شیخ مشرف‌بن مصلح سعدی شیرازی (متوفی به سال ۶۹۱ یا ۶۹۴ هجری قمری) به سال ۶۵۶ تصنیف کرد. این کتاب مشتمل است بر مقدمه‌ای در نعت خدا و سبب نثر بر کتاب و آنگاه هشت باب گلستان می‌آید: در سیرت پادشاهان، در اخلاق درویشان، در فضیلت فناعت، در فواید خاموشی، در عشق و جوانی، در ضعف و پیری، در تأثیر تربیت، در آداب صحبت؛ که هر کدام دارای چندین و چند حکایت است در آن باب، بجز باب هشتم، در آداب صحبت، که بیش‌تر جملات قصار است و در مواعظ و حکم.

در میان همه کتاب‌های منشور فارسی و در طول هزار سال و اندی که بدین زبان تصنیف و تالیف و ترجمه صورت گرفته است، گلستان سعدی از بیش‌ترین اقبال فارسی‌زبانان برخوردار بوده است. در باب علت این اقبال سخن‌ها گفته‌اند: از ترتیب و تناسب گرفته تا رعایت نزاکت و ادب که همه را می‌توان در شرح مستوفای محمد تقی بهار در «سبک‌شناسی» او خواند. با این همه گر چه امروز ما دیگر بدین سیاق نمی‌گوییم و نمی‌نویسیم و از سجع و تلمیح و توالی بندهای منظوم و منثور پرهیز می‌کنیم، اما هنوز از ایجاز اعجاز‌گونه سعدی و به ویژه از آهنگ گوشنواز کلام او لذت‌ها می‌بریم. کیست که چون به این بند دیباچه گلستان برسد آن را بارها و بارها نخواند:

دیگر عروس فکر من از بی‌جمالی سر بر نیارد و دیده‌یأس از پشت پای خجالت بر ندارد و در زمره صاحب‌دلان متجلی نشود، مگر آن‌گه که متحلی گردد...

راستی آن‌که نثر سعدی اغلب پاره‌ای از مصراعی است و یا به قول بهار در مصراعی با در افزودن و یا کاستن یک یا دو هجا اندک تغییری داده است. ایجاز او در کلام نیز هنوز آموزنده